

## ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ЛІЗИНГУ

*Анотація. Проаналізовано підходи до поділу лізингу на види. Розглянуто нормативно-правові акти, що регламентують проведення лізингових операцій. Висвітлено основні відмінності між оперативним та фінансовим лізингом. Виявлено переваги та недоліки кожного з видів лізингу. Охарактеризовано основні етапи лізингових процедур.*

*Аннотация. Проанализированы подходы к разделению лизинга на виды. Рассмотрены нормативно-правовые акты, которые регламентируют проведение лизинговых операций. Раскрыты основные различия между оперативным и финансовым лизингом. Выявлены преимущества и недостатки каждого из видов лизинга. Охарактеризованы основные этапы лизинговых процедур.*

*Annotation. The paper analyzes approaches to dividing leasing into types. Regulations that govern the conduct of leasing operations are studied. The main differences between the operational and financial leasing are outlined. The advantages and disadvantages of each type of leasing are revealed. The main stages of leasing procedures are described.*

*Ключові слова: лізингові операції, види лізингу, оперативний лізинг, фінансовий лізинг, етапи проведення лізингу.*

У навчальній і науковій літературі, як у вітчизняній, так і в зарубіжній, лізинг класифікується за різними ознаками, які досить часто повною мірою не відображають всіх аспектів тієї чи іншої лізингової операції. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених присвятили свої праці вивченню і систематизації лізингу за видами та формами, зокрема уточненню та вдосконаленню класифікацій, однак єдиної і загальноприйнятої досі немає. Досить часто одна й та сама форма може характеризуватися двома чи більше ознаками класифікації.

Значний внесок у розробку методологічної бази лізингу зробили такі зарубіжні й вітчизняні вчені-економісти: Абашина А. М., Внукова Н. М., Газман В. Д., та інші [1; 2].

Мета статті – детально проаналізувати законодавчий підхід до класифікації лізингу, знайти спільні та відмінні риси між видами лізингу, а також виявити переваги та недоліки кожного з них.

Ринок лізингових послуг на сучасному рівні розвитку характеризується великою кількістю різноманітних форм лізингу. Основною класифікацією слід вважати поділ лізингу на два види: оперативний та фінансовий. А вже залежно від тих чи інших ознак можна віднести лізинг до того чи іншого виду.

Підтвердження цього можна знайти і в законодавстві України. Так, у ст. 292 Господарського кодексу України сказано, що "залежно від особливостей здійснення лізингових операцій лізинг може бути двох видів – фінансовий чи оперативний" [3].

За формою здійснення лізинг може бути зворотним, пайовим, міжнародним тощо" [3].

Перш за все слід визначити сутність цих двох видів лізингу.

Оперативним є лізинг, що передбачає платну та короткотермінову (значно меншу за податковий період амортизації) передачу майна в користування лізингодержувачу. При цьому майно залишається на балансі лізингодавця, однак паралельно відображається на позабалансовому рахунку лізингоотримувача з приміткою: "майно отримане в лізинг" і не переходить у власність останнього після закінчення терміну дії лізингового договору, а повертається назад до лізингодавця [2].

У світовій практиці прийнято вважати оперативним лізингом всі лізингові операції, які не можна класифікувати як фінансовий лізинг [4, с. 79]. А вже в Законі України "Про фінансовий лізинг" зазначено, що фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця відповідно до встановлених лізингодержувачем специфікацій та умов і передати її в користування лізингодержувачу на певний строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [5].

Для кращого розуміння спільних та відмінних рис, притаманних згаданим видам лізингу, слід провести їх порівняльну характеристику, а результат проведеного аналізу можна звести в табл. 1.

## Порівняльний аналіз видів лізингу [1, с. 48–49]

Оперативний лізинг	Твердження	Фінансовий лізинг
так	Предметом лізингу є засоби виробництва, виробниче або інше обладнання, крім того, що може використовуватися для побутових чи особистих цілей лізингоодержувача	так
ні	У схемі лізингової операції присутні як мінімум три учасники	так
ні	Продавець повинен бути обов'язково повідомлений про передачу майна в лізинг	так
ні	Лізингоодержувач самостійно затверджує специфікацію майна, що передаватиметься в лізинг, визначає всі найважливіші технічні та технологічні характеристики, а також обирає виробника та продавця предмета лізингу	так
ні	Лізингодавець не несе відповідальності перед лізингоотримувачем за предмет лізингу	так
ні	Витрати на технічне та сервісне обслуговування, ремонт і страхування майна, що є предметом лізингу, покладаються на лізингоотримувача	так
ні	Майно, що є предметом лізингу, обліковується на балансі лізингоотримувача	так
ні	Ризик випадкового uszkodження, втрати або ж знищення майна, що є предметом лізингу, переходить до лізингоодержувача в момент фактичної передачі та підписання затвердженого акту приймання-передачі	так
ні	Лізингоотримувач має право звернутися з претензією стосовно конструкції, браку, продуктивності роботи та інших важливих моментів функціонування предмета до виробника	так
ні	Сума лізингових платежів приблизно дорівнює вартості майна, що передається в лізинг	так
ні	Термін дії лізингової угоди наблизений до терміну податкової амортизації майна, що передається в лізинг	так
ні	Об'єкт лізингу не може передаватися в лізинг багаторазово	так
ні	Прибуток чи збуток, що виник у результаті зміни ринкової вартості майна, що передане в лізинг, отримує лізингоотримувач	так
ні	Лізингоотримувач має право передавати майно, що є об'єктом лізингової операції, у сублізинг, тобто передавати у лізинг третім особам	так
ні	Після закінчення дії терміну договору лізингу майно, що передане в лізинг, переходить у власність лізингоодержувача, а не повертається лізингодавцю	так

Крім згаданих відмінностей, поданих у табл. 1, слід зауважити, що між цими видами лізингу є відмінність і щодо майна, яке заборонено передавати у лізинг.

Якщо у фінансовий лізинг забороняється передавати єдині майнові комплекси будь-яких підприємств та їх структурних підрозділів (філій, цехів, дільниць), то в оперативний лізинг заборонено передавати цілісні майнові комплекси лише державних і комунальних підприємств та їх структурних підрозділів [6, с. 45].

Організаційні схеми оперативного та фінансового лізингу відповідно також відрізняються. Однак перш ніж їх розглядати, необхідно дати характеристику основним суб'єктам лізингу.

Так, Кисіль С. П. у своїй книзі "Посібник з лізингу" [7] зазначає, що "традиційними сторонами лізингових угод (суб'єктами лізингу) є лізингодавець, лізингоотримувач і продавець (постачальник) предмета лізингу, які є суб'єктами підприємницької діяльності. Водночас:

лізингодавець є власником предмета лізингу (зазвичай придбаного на замовлення), який передає його лізингоодержувачу за періодичні лізингові платежі; лізингоодержувач є користувачем або власником предмета лізингу, який використовує його за цільовим призначенням і сплачує періодичні лізингові платежі;

продавець (постачальник) предмета лізингу продає відповідне майно лізингодавцю для наступної його передачі в користування лізингоодержувачу і є безпосередньо відповідальним перед лізингоодержувачем щодо такого майна" [6, с. 40].

Однак таке твердження може мати місце за фінансового лізингу, але не за оперативного. Так, у випадку оперативного лізингу відповідальність продавця (постачальника) майна, що є предметом лізингу, є зовсім не обов'язковою умовою. Як правило, виробник взагалі не відповідає перед лізингоотримувачем за функціонування того чи іншого майна, а тільки перед лізингодавцем.

Відносно фінансового лізингу у визначенні присутні деякі неточності. Продавець (постачальник) буде відповідальним за майно у разі стовідсоткового самостійного його вибору лізингоотримувачем. Якщо предмет фінансового лізингу вибирав лізингодавець, то він буде нести солідарну з продавцем відповідальність перед лізингоодержувачем [1, с. 26]. Тому доцільніше буде користуватися визначеннями, поданими у ст. 4 Закону України "Про фінансовий лізинг", де зазначено, що "суб'єктами лізингу можуть бути:

лізингодавець – юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу;

лізингоодержувач – фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця;  
 продавець (постачальник) – фізична або юридична особа, в якій лізингодавець придбав річ, що надалі буде передана як предмет лізингу лізингоодержувачу;  
 інші юридичні або фізичні особи, які є сторонами багатостороннього договору лізингу [5].  
 Після визначення суб'єктів слід розглянути типовий процес здійснення кожного з видів лізингу.  
 Оперативний лізинг здійснюється в послідовності, наведеній на рисунку.  
 фінансовому лізингу, як правило, беруть участь три суб'єкти: лізингодавець, лізингоотримувач та продавець (виробник). Найчастіше даний вид лізингу здійснюється в послідовності, поданій у табл. 2.  
 Розглянувши дані табл. 1. 2, можна виявити такі переваги й недоліки видів лізингу.  
 Після отримання майна за договором фінансового лізингу всі ризики, пов'язані з неправильним або ж належним чином не обдуманим вибором виробника чи моделі майна, що буде об'єктом лізингової операції, лягають повністю на лізингоодержувача.

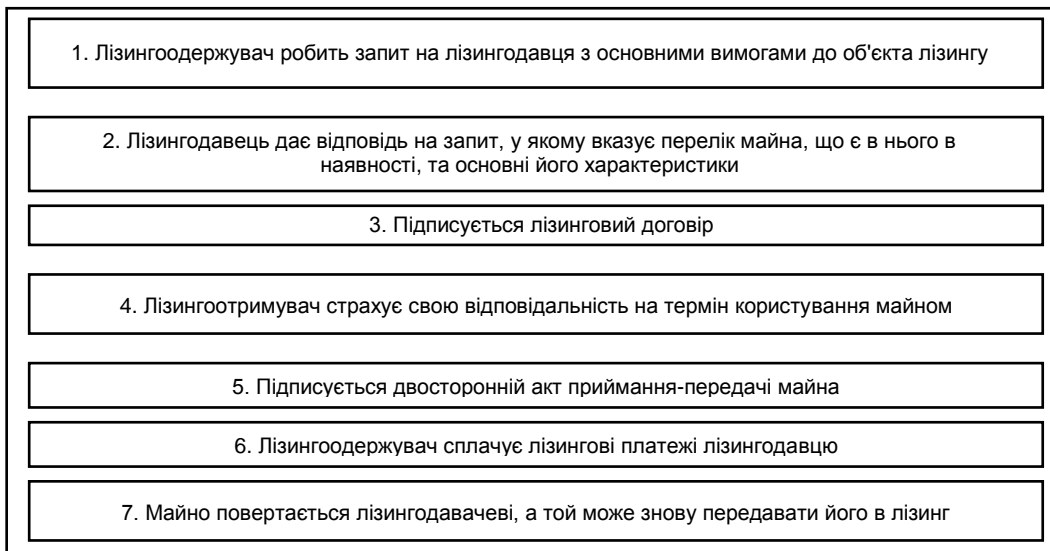


Рис. Порядок проведення оперативного лізингу

Таблиця 2

**Послідовність здійснення лізингових процедур**

Етап процесу лізингу	Опис етапу
1	2
1 етап	Лізингоотримувач приймає рішення про взяття майна в лізинг
2 етап	Лізингодавець вивчає заявку та фінансову звітність майбутнього лізингоодержувача
3 етап	Укладання контракту купівлі-продажу з продавцем майна, а лізингоодержувачем укладається лізинговий договір
4 етап	Лізингоодержувач зараховує встановлений розмір авансу згідно з лізинговим договором із власних коштів на рахунок лізингодавця

Закінчення табл. 2

1	2
5 етап	Постачання майна постачальником лізингоотримувачу з одночасним підписанням трестороннього акту приймання-передачі
6 етап	Об'єкт лізингу страхується в акредитованій лізинговою компанією страховій організації, після чого майно передається у заставу лізингодавцю
7 етап	Лізингодавець виплачує залишкову суму постачальнику
8 етап	Лізингоотримувач сплачує лізингодавцю зазначені в договорі лізингові платежі
9 етап	У кінці терміну договору лізингу майно переходить у власність лізингоотримувача

У випадку оперативного лізингу можна випробувати техніку чи устаткування в реальних виробничих умовах та продовжити її використовувати до закінчення терміну, зазначеного в лізинговому договорі, або ж повернути його лізингодавцю чи обміняти на іншу марку чи модель.

Крім того, термін оперативного лізингу законодавчо необмежений, у той час як термін операції з фінансового лізингу має тривати не менше одного року. Тому оперативний лізинг найкраще застосовувати в тих галузях, де спостерігається сезонність робіт.

У тих галузях, яким притаманне швидке моральне старіння обладнання, також краще використовувати оперативний лізинг.

Як видно з проведеної порівняльної характеристики видів лізингової діяльності, кожен із них має свої переваги та недоліки, і лізингоотримувач сам повинен вибрати той, який для нього є найоптимальнішим і максимально задовольнить його потреби корисністю.

---

**Література:** 1. Абашина А. М. Финансовый лізинг / А. М. Абашина, 2010. – 225 с. 2. Внукова Н. М. Управління ризиком лізингових операцій : науково-методичні рекомендації / Н. М. Внукова. – Х. : АК "Реал-Банк", 2007. – 46 с. 3. Господарський кодекс України зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>. 4. Богодухов Д. Посібник з лізингу : навч. посіб. / Д. Богодухов, С. Кисіль, Ю. Луців ; наук. ред. Л. Я. Снігір – К. : Поліграф плюс 2009. – 388 с. 5. Про фінансовий лізинг : Закон України зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>. 6. Березовська О. Р. Класифікаційна характеристика видів лізингу / О. Р. Березовська // Досягнення в економіці. Нові погляди, проблеми, інновації. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Дніпропетровськ, 3–4 серпня 2012 р. – Дніпропетровськ : Наукова економічна організація "Перспектива", 2012. – 124 с. 7. Капроні Р. Лізинг в Україні : посібник / Р. Капроні, С. Кисіль, Н. Рязанова, Д. Василенко. – Львів : Вид. "Центр Європи", 2008. – 142 с.